

A csendőrségi Zsebkönyvek-ről általában

A zsebkönyvek feltüntetik a csendőrségi diszlokációt és a testület személyi állományát. A *Csendőrségi Zsebkönyvek* évente jelentek meg (1919-1924 közötti hiátussal), 1887-1902 között „*Zsebkönyv a Magyar Királyi Csendőrség számára*”, 1903-1918 és 1925-1944 között pedig „*A Magyar Királyi Csendőrség Zsebkönyve*” címmel. A zsebkönyveket A/5-ös méretben nyomtatták. A szerkesztést a „*Csendőrségi Lapok*” szerkesztősége végezte. A költségeket pedig a „*Csendőrségi Lapok*”-ból befolyó összeg azon részéből fedezték, amely a „*Csendőrségi Lapok*” előállítási költsége felett keletkezett.

A zsebkönyvek a testületi diszlokáció és a személyi állomány szolgálati helyének a feltüntetése mellett számos — a testület tagjai számára hasznos — információt tartalmaztak. Ilyenek voltak például a nyugdíjazásra, az öltözködésre vonatkozó jogszabályok, vagy a társ rendvédelmi testületek diszlokációjának a feltüntetése stb. A mellékelt *Arcképek és Vegyes közlemények* alatt ezen témák zsebkönyvenkénti felsorolását megtekintheti az érdeklődő.

A *Csendőrségi Zsebkönyvek*-ből kinyerhetőek még a csendőrőrsök felettes parancsnokságainak a székhelyei, a parancsnokok nevei, rangjai, továbbá az őrsparancsnok neve, rangja és az oda beosztott személyi állomány létszáma, valamint jellege (lovas, vagy gyalog). Emellett megtalálhatók a településre a közbiztonsági szolgálatellátás szempontjából fontos hírösszeköttetési lehetőségeket tartalmazó adatok. Nevezetesen volt-e a településen: postaállomás, távírda-állomás, vasútállomás, telefonösszeköttetés. Ugyancsak feltüntetésre került az a körülmény is, hogy a csendőrőrs rendőrségi hatásköri területen működött, vagy sem. A Magyar Királyi Csendőrség számára a törvényhatósági joggal felruházott városok kül- és belterületén való teljesítendőkről szóló 1882/X. tc. ugyanis lehetővé tette a városok területén is a csendőrség tevékenységét, ha a város azt kérte. Később pedig a kivételes hatalomról szóló 1912/LXIII. tc. lehetővé tette, hogy háború időszakában a csendőrséget a városok területén is igénybe lehessen venni.

Dr. PARÁDI József

*a bölcsészettudomány doktora és a hadtudomány doktora
nyugalmazott főiskolai tanár*

a Magyar Tudományos Akadémia köztestületi tagja

a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság elnöke